

192 V. 27. Ring

Tallózás

a „Szálljon be a Ringbe” rovat postájában

Azt kérdi egyik olvasónk, hogy volt-e a HM előtt sortűz 1956. október 24-én vagy nem. Mert különböző „szakemberek” egymásnak ellenkező véleményt hangoztatnak. Nos, vegyük csak sorra!

Dr. Bruzsa Mihály március elején nyilatkozott az Új Magyarország-ban a Honvédelmi Minisztérium előtti „csatáról”. Erre reflektált a Népszabadság U. P. monogramú munkatársa, és megszólaltatta Eörsi László történészt is, aki szerinte '56 szakembere. Mi született e két szakember együttműködéséből?

U. P. tájékoztatta a lap olvasóit, mondván: Bruzsa „állítása szerint, idősebb Thürmer Gyula, a mai MSZMP elnökének apja lövett a HM előtt”. Kétszer is elolvastam a március 2-i Új Magyarország-ban Bruzsa nyilatkozatát. Abban csak ez áll: „...A harmadik névsor az előzőleg már említett homokzsákbarikád mögött tartózkodó (kiemelés tőlem – T. B.) tisztek nevét tartalmazza... Ebből a névsorból megjegyeztem, majd fölírtam magamnak néhány nevet: ... és idősebb Thürmer Gyuláét.” Tehát Bruzsa csak azt állítja, hogy az MSZMP-vezér apja ott „tartózkodott” (a szöveg valószínűsíti, de nem állítja, hogy lött is), arról azonban szó sincs, hogy lövett. U. P. tehát tájékoztatás helyett félretájékoztat, ami mögött vagy szakmai hiányosság vagy sajtóetikai vétség húzódik meg.

A másik szakember, Eörsi László történész, ahogy U. P. említi: „az '56-os forradalom elismert kutatója”. Nos, ez az elismert specialista (aki nem ókorkutató, hanem kimondottan 1956-tal foglalkozó szakember) „szerint október 24-én az úgynevezett lánchidi csatán kívül nem volt számottevő fegyveres összecsapás a városban. Kisebb lövöldözésekről érkeztek hírek, de több mint kilencven áldozatot követelő sortűz nem lehetett a HM előtt...” Majd további indoklás után – U. P. szerint – így fejezi be nyilatkozatát: „Egyre inkább nyilvánvaló, hogy Bruzsa Mihály leplezése politikai célokat szolgálnak: a Zétényi-Takács-törvény léjtogosultságát igyekeznek igazolni velük.” Nos, a napi politika területére tévedt skaktörténész nyilatkozatának megjelenése után felhívott egy ismerősöm, és felindultságtól elfúló hangon közölte, hogy házugság, ami a Népszabadság-ban olvasható, mert ők '56-ban ott laktak és mindent láttak. A fegyvertelen áldozatok holttesteit napokig feküdtek egymásra rakva a kapualjban.

Természetesen nemcsak az én ismerősöm volt felháborodva, mások is indítva érezték magukat, hogy elmondják véleményüket az ügyről, például a Vasárnapi Újság-ban. A Ring március 17-i száma összesen négy nyilatkozatot közöl. Ezek közül egy „állítólagosnak” minősíti a lövöldözést, és tagadja a maga részvételét. (A személyes érdekltség sokat levon szavainak hiteléből.) A többiek (Berki Mihály hadtörténész, Horváth Lajos történész, Horváth Mihály, a Balaton utcai tisztí lakásokban lakó katonatiszt) igazolják az október 24-i lövöldözés tényét, legfőljebb kevesebb halottat feltételeznek. Horváth Lajos április 24-én hosszabb megemlékezést közölt az Új Magyarország-ban is.

Erre reagált Eörsi László – ugyanebben a lapban – 1992. május 2-án. Hosszan idézi dr. Szoborné Bernáth Mária írását, aki a Stollár Béla és a Balaton utca sarkán (tehát majdnem a Duna-parton) lakott. Ő, valamint két akkori igazságügyminisztériumi dolgozó (ablakuk a Néphadsereg térre nézett) és egy ugyanott lakó kritikus „határozottan állítják, hogy nem volt 24-én a HM előtt sortűz!” E véleményt Markó utcai mentősökkel is alátámasztja.

Eörsi László „tanúi” mind civilek, és egyetlen résztvevő sincs köztük. Az ellenkező oldalon viszont hadtörténész, történész, katonatiszt is áll. (A történész például sebet is kapott a HM előtt!) Berki Mihály katonai jelentésekből is idéz bőszesen. Békási ezredes, a VK közlekedési osztályvezetője, például ezt jelentette: „Sok áldozatot követelt a HM előtti sortűz (kiemelés tőlem – T. B.). A tisztiház udvarát az oda beugrott fiataloktól egy fegyveres tisztí rohamcsoporthoz rohammal tisztította meg.” Nyilatkozott a HM előtti „csatáról” Gosztanyi Péter Svájcban élő kiváló történész is. Tőle megtudtuk (Ring, 1992. április 8.), hogy „Fomin szovjet százados visszaemlékezéseiben ír arról az eddig Kádárék alatt teljesen elhallgatott „epizodról”. (Hogyhogy Fomin írásáról Eörsi László történész nem tud?) Gosztanyi e mondattal fejezi be levelét: „ÁVH-s részről is van birtokomban leírás.” Valószínűleg erre alapozza a halottak számára vonatkozó feltevését: „...legalább 50 halott maradt a „csatáeren!”

50 vagy 100? Ha 50, akkor is kellett legyen „sortűz” a HM előtt dicsőséges forradalmunk második napján. Az eddig idézetekből elég világosan állhat előttünk, hogy valóban sok vér folyt a Néphadsereg téren október 24-én. Különösen U. P. Népszabadság-beli írásából, illetve az ott idézett Eörsi László-megnyilatkozásból nyilvánvaló, hogy pártpolitikai szempontok motiválják ez ügyben az igazságkeresést. Egyre feltűnőbb, hogy egyes „ellenzéki” cikkekből, kijelentésekből félreérthetetlen igyekezetet lehet felfedezni a szocialista korszak megszüntetésére. Mi azonban tudjuk: a Kádár-korszak csak azoknak lehet szép, akik kiszolgálói és haszonélvezői voltak.

Török Bálint